

KRÓTKA HISTORIA DOBRODZIEŃSKIEGO POMNIKA KLĘCZĄCEGO ŻOŁNIERZA

W 2018 roku w Europie oraz Australii, Indiach i USA odbyły się uroczystości upamiętniające setną rocznicę zakończenia pierwszej wojny światowej. Organizowano je na cmentarzach, centralnych placach miast oraz w świątyniach. Główne obchody odbyły się 11 listopada w Paryżu. Wzięło w nich udział około 70 głów państw i rządów z czterech kontynentów.

♦♦♦♦

Wielka Wojna odcisnęła swoje piętno również na życiu codziennym ludności Dobrodzienia i okolicznych wiosek. Mimo, że działania wojenne nie były prowadzone na obszarze Śląska, mieszkańcy doświadczyli traumatycznych skutków wojny totalnej, bez względu na środowisko społeczne, z którego się wywodzili i tożsamość narodową.¹ Ślązacy służyli głównie w Armii Pruskiej, rzadziej w pułkach bawarskich czy wirtemburskich. Synowie tej ziemi ginęli na wszystkich frontach.

Z kolei po zakończeniu wojny, w okresie formowania się Państwa Polskiego, na arenie międzynarodowej podejmowano problem przynależności Górnego Śląska. Narastały antagonizmy, rodziła się nienawiść między Polakami i Niemcami, a na-

-wet pojawiały się konflikty na tle narodowościowym w niektórych rodzinach, co wcześniej nie miało miejsca na naszym terenie. Skutkiem trzech powstań śląskich i plebiscytu był podział Górnego Śląska, zatwierdzony przez Radę Ambasadorów Ligi Narodów 20 października 1921 roku. Dobrodzień pozostał w granicach Niemiec – stał się miastem powiatowym. Utworzono najmniejszy w Rzeszy powiat – dobrodzieński. Na czele Kreis Guttentag stanął radca rządowy graf dr Michael von Matuschka, a od 28 czerwca 1922 – Otto Uliczka.

W następstwie wydarzeń rewolucji listopadowej w Niemczech, 13 listopada 1918 roku abdykował król Saksonii Friedrich August III – właściciel rozległych dobrodzieńskich dóbr [Herrschaft Guttentag]. W latach 1919–1927 wyprzedawał swój dobrodzieński majątek. Część gruntów rozparcelowano między rolników i mieszczan oraz przesiedleńców niemieckich, pozostałe zostały nabyte przez państwo niemieckie na podstawie prawa pruskiego z 27 grudnia 1927 roku. Saksonia stała się częścią niemieckiego demokratycznego państwa federalnego, po 829 latach istnienia monarchii Wettinów. Friedrich August osiadł w swych śląskich posiadłościach, na zamku w Sibyllenort [Szczodre] niedaleko Oleśnicy [Öls]. Po raz ostatni odwiedził Dobrodzień [Guttentag]

¹ O sytuacji dobrodzienian w okresie wojny dowiadujemy się z łamów „Guttentager Stadtblatt”. Dobrodzieńska Gazeta Miejska od 1914 roku przestała być tygodnikiem, wydawano ją również w środy i soboty.

we wrześniu 1929 roku. Zmarł 18 lutego 1932 roku w Sibyllenort.

W latach 1914–1918 na frontach Wielkiej Wojny zginęło około trzech milionów żołnierzy, pochodzących z miejscowości leżących w granicach państwa niemieckiego. Nie jest znana liczba powołanych do wojska mieszkańców Dobrodzienia i okolicznych wiosek. Nie zachowało się również zbyt wiele dokumentów, fotografii czy pamiątek z okresu pierwszej wojny światowej. W czasie wojny zginęło od 187 do 222 żołnierzy, pochodzących z Dobrodzienia oraz od kilku do kilkudziesięciu mieszkańców z każdej okolicznej wioski. Wiele ciał nigdy nie odnaleziono.

W związku z tym, że rodziny poległych żołnierzy nie mogły odwiedzać grobów bliskich uznano, że *każda gmina niemiecka z uwagi na konieczność wypełnienia swego obowiązku szacunku dla zmarłych swoich członków powinna zatroszczyć się o pomnik dla swoich poległych*². W tym celu utworzono Poradnie ds. Uczczenia Kombatantów [Beratungsstellen für Kriegerehrungen]. Zalecano, aby pomniki projektowali architekci lub uznani artyści, by zagwarantować wysoką jakość artystyczną i uniknąć nieprawidłowości wynikających z braku pełnej znajomości obowiązujących zasad upamiętniania.³

Pomniki upamiętniające poległych mieszkańców jednej lub kilku miejscowości stawiano w najważniejszych miejscach miast i wsi – na placach

przykościelnych, wyniesieniach terenu, rozwidleniach dróg, w parkach. Ku pamięci ofiar wzniesiono setki „Pomników Wielkiej Wojny”. Do naszych czasów na terenie Polski przetrwały tylko nieliczne. Po zakończeniu drugiej wojny światowej pomniki zniszczono albo uległy przekształceniu, np. ich postumenty adoptowano na kapliczki chrześcijańskie.

Jednym z rzeźbiarskich figuralnych motywów upamiętnienia był klęczący żołnierz. Takie figury ustawiono w wielu miejscowościach kilku europejskich krajów. Na Pomorzu, np. w Bieniczkach [Klein Benz], Bukowie Morskim [See Buckow], Dobrej [Daber] i Słownie [Schlawin] przetrwały do naszych czasów w stanie dobrym lub uszkodzonym. Autorami tych pomników są uznani rzeźbiarze: Helfried Küsthardt z Hildesheim (pomnik w Dobrej i Bukowie Morskim), Wilhelm Gross ze Sławna (pomnik w Słownie), Fritz Klimsch z Freiburga (pomnik w Bieniczkach).

Dobrodzieńskie stowarzyszenia i organizacje prowadziły przez kilka lat zbiórkę funduszy na budowę pomnika upamiętniającego poległych i zaginionych dobrodziejów w czasie pierwszej wojny światowej. Władze miasta i powiatu oraz członkowie stowarzyszeń i związków ufundowali odlany w brązie posąg modlącego się żołnierza po powrocie z wojny, z głową pochyloną ku ziemi, hełmem pod prawym ramieniem, bez broni, klęczącego na wysokim postumencie oraz sześć tablic z brązu z nazwiskami 187 poległych. Na cokole umieszczono napis w języku niemieckim: „WIR BEKLAGEN

² *Gedenktafeln und andere Kriegerehrenmale*, Pommersche Heimat 1921

³ Ostdeutsche Bau-Zeitung, 1925-03-26 Jg. 23, Nr. 13

187 TREUE SÖHNE GUTTENTAGS, GEBLIEBEN IN WELTKRIEGE UND IN DEN KÄMPFEN UM DIE OBERSCHLESISCHE HEIMAT [Opłakujemy 187 synów Dobrodzienia, poległych w wojnie światowej i walkach o górnośląską ojczyznę]”. Miejsce pod pomnik w parku naprzeciwko królewskiego zamku myśliwskiego, wówczas już gmachu nadleśnictwa, przekazał Friedrich August III von Sachsen (król Saksonii w latach 1904–1918).

„Pomnik Żołnierza” został uroczyście odsłonięty 1 września 1929 roku w obecności mieszkańców miasta i wiosek przy pięknej, słonecznej pogodzie. W uroczystościach wziął udział w mundurze generalskim ostatni król Saksonii, który odebrał paradę wraz z synem Georgiem.

Projekt pomnika nieznanego autora

Źródło: pocztówka ze zbiorów Gerarda Zajontza

Towarzyszyli mu dwaj generałowie, starosta dobrodzieński Otto Uliczka i jego kuzyn – kapłan i znany polityk śląski Carl Ulitzka, wszystkie stowarzyszenia żołnierskie z powiatu, Czerwony Krzyż, Bractwo Kurkowe, związki ofiar wojny, Ochotnicza Straż Pożarna oraz delegacja Reichswehry z opolskiego garnizonu. Uroczystą mowę wygłosił proboszcz dywizyjny Meyer. Przekazy prasowe, podobne w treści, wydrukowano w pierwszych dniach września 1929 roku w „Oberschlesische Volksstimme” i „Oberschlesischen Wanderer”. W latach 50. XX wieku w „Loben-Guttentager Kreisblatt” ukazywały się artykuły wspomnieniowe na ten temat, pisane przez dobrodzieńian, którzy po roku 1945 opuścili rodzinne miasto. Oto fragment jednej z relacji dziennikarskich, w tłumaczeniu na język polski: *Najpierw odbyły się uroczystości kościelne. W katolickim kościele parafialnym mszę świętą odprawił ks. Kuroczyk. Uroczystą mowę wygłosił następca tronu Georg. Równocześnie odbywała się uroczysta msza święta w kościele ewangelickim, celebrowana przez pastora Kasperczyka. O godzinie 14 pochód prowadzony przez dwie orkiestry i około 30 pocztów sztandarowych udał się pod pomnik. Wzniósł uroczystość zainicjowała orkiestra kopalni Heinitz z Bytomia i modlitwa dziękczynna. Następnie uczeń Herrmann zadeklamował wiersz. Po nim na mównicę wstąpił burmistrz Wecker, by wszystkich powitać w imieniu sekcji pomnikowej, m.in. króla Saksonii z osobami towarzyszącymi, starostę Ulitzkę z rządu prowincjonalnego, urzędnika finansowego Grondorfa z rządu Rzeszy oraz*

proboszcza miejskiego Gladischa, pastora Kasperczyka i weterynarza Hirscha jako przedstawicieli wspólnoty religijnej. Po ujmującym przemówieniu stowarzyszenie śpiewacze dobrodzieńskich nauczycieli prowadzone przez Hentschla zaśpiewało pieśń „Padł z honorem” Silchera. Trzy strofy pieśni żołnierskiej wyciśnięły niejednemu łzy z oczu. Oddano też w powietrze trzy salwy honorowe w czasie odsłaniania pomnika. Pod koniec uroczystości, powiatowy majster kominiarski w imieniu komitetu budowy przekazał pomnik administracji miasta, a burmistrz Wecker go przejął. Złożone wieńce i kwiaty przykryły wkrótce postument pomnika. Teraz stowarzyszenie śpiewacze zaintonowało kolejną pieśń⁴.

Niestety, w żadnym z artykułów prasowych nie podano nazwiska rzeźbiarza. Dobrodzieński pomnik z brązu był bardzo podobny w formie do pomnika „klęczącego żołnierza”, wykonanego przez Hansa Dammanna – rzeźbiarza z Prószkowa [Proskau, Kreis Oppeln] – dla społeczności w Reszelu na Warmii [Rößel, Ostpreussen]. Na podstawie zachowanych fotografii można wnioskować, że obydwie rzeźby wykonał ten sam artysta. Tamten posąg też nie przetrwał do naszych czasów.

Przez 15 lat „Pomnik Żołnierza” był symbolem miasta i całego powiatu dobrodzieńskiego [Kreis Guttentag]. W 1945 roku rzeźbę na cokole i tablice z nazwiskami poległych żołnierzy usunięto z parku. Z ustnych relacji mieszkańców wy-

nika, że przez dłuższy czas żołnierz z brązu leżał na dziedzińcu ratusza, ktoś zauważył rzeźbę przewożoną na przyczepie ciągnika po 1950 roku. Mimo poszukiwań prowadzonych od lat 80. XX wieku i sprawdzenia wielu hipotez nie udało się odnaleźć figury żołnierza. W kwietniu 2007 roku regionaliści z sąsiednich miast przypadkowo odkryli trzy dobrodzieńskie pomnikowe tablice z nazwiskami. Ten fakt dla potomnych stał się symbolicznym wskazaniem, że powinna zostać przywrócona w przestrzeni publicznej miasta pamięć o poległych i zaginionych mieszkańcach w czasie pierwszej wojny światowej.

Na Śląsku w latach 90. XX wieku zaczęły pojawiać się na cmentarzach nowe symboliczne pomniki z napisem „Unseren Toten” – stawiane przez potomków dawnych mieszkańców. Mają one upamiętniać wszystkich zmarłych parafian w tych miejscowościach do 1945 roku.

W Dobrodzieniu na katolickim cmentarzu św. Walentego, w neoklasykistycznej kaplicy, wyremontowanej przez członków DFK Guttentag, umieszczono siedem tablic z nazwiskami poległych mieszkańców Dobrodzienia w czasie obu wojen światowych. Uroczystości religijne z mszą świętą i procesją do kaplicy odbyły się 29 marca 1998 roku przy udziale obecnych i byłych mieszkańców. Na cmentarzach katolickim i ewangelickim otacza się również opieką metalowe nagrobki żołnierzy węgierskich, którzy prawdopodobnie w wyniku odniesionych ran zmarli w dobrodzieńskim szpitalu w 1914 roku.

⁴ Guttentag Stadt und Kreis. Kriegerdenkmalweihe in Guttentag, Oberschlesische Volksstimme, nr 244, 5.09.1929

Kłęczący żołnierz symbolem powiatu dobrodzieńskiego [Kreis Guttentag]

Źródło: pocztówka ze zbiorów Gerarda Zajontza

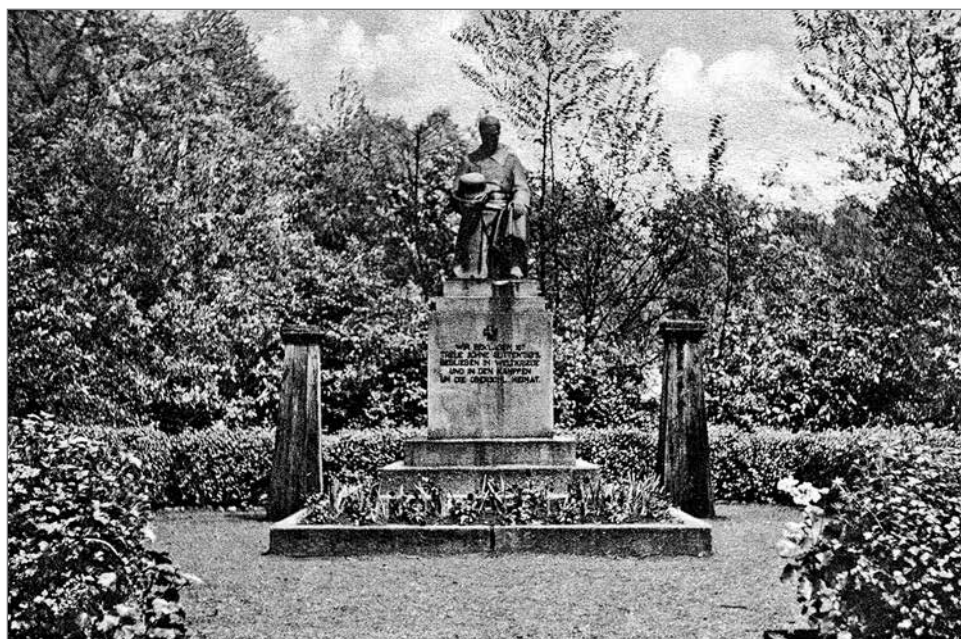
Uroczystość odsłonięcia Pomnika Żołnierza w parku dworskim 1 IX 1929 roku

Źródło: Oberschlesische Volksstimme 1929

Friedrich August III z osobami towarzyszącymi podczas uroczystości odsłonięcia Pomnika Żołnierza

Źródło: Oberschlesische Volksstimme 1929

Pomnik klęczącego żołnierza upamiętniający poległych i zaginionych mieszkańców Dobrodzienia

Źródło: pocztówka ze zbiorów Rudolfa Hylfi

W związku ze zbliżającą się setną rocznicą zakończenia pierwszej wojny światowej członkowie Międzygminnego Towarzystwa Regionalnego Dobrodzień-Zębowice oraz Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim – DFK Dobrodzień w liście do Burmistrza Dobrodzienia z dnia 14 VI 2016 roku napisali m.in. (...) *Uważamy, że jako mieszkańcy gminy Dobrodzień oraz potomkowie rodzin, z których pochodzili polegli, w sto lat od tych wydarzeń powinniśmy przywrócić społecznej pamięci ślady tej przeszłości. Również teraz w niespokojnym XXI wieku tablice*

pełne nazwisk poległych powinny nadal pełnić swoją rolę ostrzegającą przed wojną. Zwracamy się z prośbą o podjęcie przez władze miasta starań o przywrócenie tych upamiętnień, a w przypadku istniejących, o otoczenie ich właściwą opieką (...)

22 listopada 2016 roku w posiedzeniu Komisji Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej, Zdrowia, Opieki Społecznej i Promocji Gminy wziął udział prezes Międzygminnego Towarzystwa Regionalnego Dobrodzień-Zębowice i przedstawił temat „Miejsca warte upamiętnienia”, na podstawie przygotowanej prezentacji, w kontekście pisma skiero-

Tablice pomnikowe z 86 nazwiskami poległych dobrodzienian, przypadkowo odnalezione w 2007 roku

Źródło: Muzeum Regionalne w Dobrodzieniu

wanego przez MTRDZ i TSKN do Rady Miejskiej w Dobrodzieniu, wnioskującego o przywrócenie upamiętnienia poległych dobrodziejnians w I wojnie światowej, z okazji 100-lecia zakończenia wojny w 2018 roku. Propozycja została zaakceptowana przez radnych. Podjęto decyzję, że należy opracować koncepcję upamiętnienia. Prace rozpoczęto 14 czerwca 2018 od poszukiwania śladów fundamentu pomnika w parku miejskim. W ciągu kilkudziesięciu minut odkopano spod warstwy ziemi, porośniętej trawą, fragmenty fundamentu w cegle oraz zmurszały pień ściętego przed laty drzewa-samosiejki. Decyzję o umieszczeniu głazu z tablicą upamiętniającą na pozostałościach oryginalnego ceglanego zrujnowanego fundamentu (jako symbolu) podjęto 18 czerwca podczas spotkania przy wykopal-

sku. W kolejnych dniach pracownicy Zakładu Gospodarki Komunalnej niwelowali teren wokół pozostałości fundamentu pomnika w celu wyeksponowania „zabytku” i wytyczali alejkę. W zakładzie kamieniarskim Andrzeja Pawelczyka przygotowano blok łupanego czerwonego granitu. W firmie Stanisława Cempulika w Bytomiu wycięto inskrypcję upamiętniającą 187 mieszkańców Dobrodzienia, poległych w I wojnie światowej, na przygotowanej przez Andrzeja Pawelczyka płycie z czarnego granitu o wymiarach 42 cm x 60 cm, według projektu Pawła Mrozka. Jednocześnie w zakładzie „Mechrol” w Dobrodzieniu wykonywano metalowe stelaże, a w firmie Łukasza Rejdaka – tablice informacyjno-edukacyjne o wymiarach 95 cm x 150 cm, opracowane merytorycznie i graficznie przez Pawła Mrozka.

Tablica z inskrypcją: *W tym miejscu w latach 1929–1945 stał pomnik modlącego się żołnierza. Napis głosił . . .*

Foto Paweł Mrozek

Na jednej z tablic zostały zostały umieszczone nazwiska poległych i zaginionych dobrodziejów: Aptyka Theodor (1915), Badura Johann (1917), Bartocha August (1915), Bistrich Friedrich (1916), Bistrich Karl (1916), Boguschowski Florian (1918), Bothor Josef (1918), Bothor Reinhold (1918), Bothor Wilhelm (1915), Böhm August (1916), Böhm Paul (1918), Brysch Georg (1918), Brysch Stanislaus (1918), Brysch Theodor (1916), Brysch Theodor (1918), Czaja Julius (1916), Czapla Vinzent (1914), Dandyk August (1918), Dandyk Viktor (1918), Desczyk Karl (1915), Desczyk Karl (1915), Desczyk Kaspar (1916), Desczyk Paul (1915), Desczyk Paul (1918), Duschek Karl (1918), Dylka Karl (1918), Dylla Emil (1918), Dziernan Josef (1915), Dziernan Nikodemus (1917), Dziernan Johann (1916), Dziernan Lorenz (1915), Famulla Johann (1916), Famulla Stanislaus (1918), Fiola Josef (1915), Fiola Julius (1915), Flashar Friedrich (1915), Fuhl Paul (1918), Gaida Franz (1914), Gaida Franz (1915), Gaida Theodor (1916), Gajek Ludwig (1917), Garbella Johann (1915), Garbus Josef (1917), Gasch Albert (1916), Gatzka Paul (1915), Gawlik Wilhelm (1916), Glaffig Paul (1914), Glättig Theodor (1918), Glowania Karl (1918), Goldowski Josef (1916), Heimann Georg (1915), Heine August (1915), Heine Sebastian (1917), Hensel Otto (1918), Hepner Johannes (1918), Hilscher Ernst (1917), Hoffmann Max (1916), Irgel Georg (1917), Jablonsky Theodor (1914), Jainta Robert (1914), Jakubek Anton (1917), Jakubek Paul

(1918), Janitza August (1918), Janitza Walter (1916), Januschke Eugen (1916), Jendretzki Anton (1916), Jeziorowsky Wilhelm (1915), Jochemik Josef (1915), Joschko Josef (1915), Kaczmarczyk August (1917), Kaczmarczyk Paul (1918), Kahlert Bruno (1915), Kasprzik Andreas (1918), Katzmarek Franz (1915), Kaudisch Thomas (1918), Kiock Leonhard (1918), Kiock Willibald (1918), Klosson Theodor (1916), Koepp August (1914), Kokott Thomas (1916), Koleczek Arthur (1918), Koleczek Franz (1918), Kolisko Karl (1918), Koslowski Otto (1915), Kotzorek Johann (1918), Kotzorek Josef (1914), Köpchen Emil (1915), Krause Albert (1918), Krause Josef (1918), Kuboth Josef (1916), Kuboth Richard (1918), Kudelka Viktor (1916), Kudella Peter (1917), Kuhs Josef (1915), Kulik Paul (1916), Kulla Bruno (1915), Kulla Paul (1918), Kuppke Friedrich (1917), Kuppke Otto (1916), Kurda Johann (1915), Kurda Josef (1916), Kurda Ludwig (1918), Kuzay Paul (1916), Kwapis Viktor (1918), Lempart Hermann (1915), Lisurek Albert (1915), Lukaschowitz Wilhelm (1918), Lypp Paul (1918), Macha Karl (1915), Malik Peter (1914), Martin Johann (1918), Martykloss Richard (1917), Martykloss Viktor (1916), Maziol Franz (1917), Maziol Karl (1918), Maziol Paul (1919), Michalik Johann (1918), Michalik Josef (1915), Morcinek Anton (1916), Mrugalla Albert (1918), Mrugalla Johann (1918), Mrugalla Robert (1918), Muskalla Ludwig (1914), Myllek Robert (1918), Nieschwitz Josef (1915), Nieslony Johann (1916), Nit-

schke August (1918), Niestroj Peter (1914), Noher Max (1916), Nowack Johann (1918), Nowak Karl (1915), Nowak Thomas (1914), Ochmann Peter (1916), Ossig Wilhelm (1916), Otrembka Franz (1916), Otrembka Paul (1918), Pichen Karl (1915), Pichen Ludwig (1915), Pielok Franz (1918), Pielok Paul (1917), Pielok Peter (1916), Pielok Willi (1916), Podborny Franz (1916), Pohl Arthur (1917), Pohl Reinhold (1916), Proft Ferdinand (1915), Proft Herrmann (1915), Proft Richard (1916), Proft Rudolf (1917), Proskauer Ismar (1916), Pruski Anton (1916), Przyrembel Eduard (1916), Przyrembel Hermann (1915), Radziej Julius (1916), Radziej Valentin (1917), Redlich Richard (1918), Rohn Georg (1914), Rost Theodor (1917), Ruschin Georg (1915), Rybol Franz (1915), Sacha Walter (1916), Sachs Walter (1916), Sarnes Paul (1918), Schaffarczyk Paul (1916), Schaffarczyk Franz (1914), Schaffel Theodor (1915), Schatka Karl (1916), Schäfer Franz (1917), Schia Gebhard (1918), Schlesinger August (1915), Schlesinger Hermann (1917), Schliwa Herbert (1914), Scholz Gustav (1914), Schulz Paul (1915), Schulz Theodor (1915), Schweda Robert (1916), Sczendzina Albert (1916), Sczygiol Lorentz (1916), Schostek Roman (1918), Schönwitz Karl (1918), Skawran Josef (1916), Skawran Peter (1916), Skowronnek Roman (1916), Soschinka Josef (1917), Sosnowski Franz (1916), Sosnowski Johann (1918), Stellmach Theodor (1918), Sylka Karl (1918), Synawa Joseph (1916), Szyja Franz (1918), Szyja Ignatz (1916), Tichauer Kurt

(1917), Trullay Alfred (1914), Turczyk August (1914), Ullmann Josef (1918), Wallocha August (1916), Walter Paul (1918), Widera August (1918), Widera Josef (1914), Wiesner Karl (1916), Witowski Stefan (1917), Woitczyk Nikolaus (1917), Woitschek August (1917), Woitzky Josef (1915), Wojtczyk August (1917), Wystrychowski Franz (1917), Ziegler Reinhold (1914), Zolendziewski Eduard (1915).

W czasie Dni Dobrodzienia, w ramach programu „Źródło”, 20 lipca 2018 roku w kościele parafialnym św. Marii Magdaleny w Dobrodzieniu została odprawiona Msza Święta za poległych i zaginionych w czasie I wojny światowej mieszkańców gminy Dobrodzień. Uroczyste nabożeństwo celebrował ks. dr Piotr Tarlinski – duszpasterz mniejszości narodowych i etnicznych, z udziałem ks. Henryka Adlera, ks. Andrzeja Pohla, ks. Kamila Poniakowskiego, ks. Alfreda Waindoka oraz ks. Ryszarda Pierona – pastora gminy ewangelickiej w Lasowicach Wielkich. Homilię o ważnych aspektach pamięci, roli pamięci rodzinnej i społecznej w kontekście tożsamości pokoleniowej wygłosił ks. dr Piotr Tarlinski. Na koniec mszy św. organista Dionizy Brylka zagrał i zaśpiewał wzruszającą pieśń „Popatrz jak prędko mija czas”.

W parku, w miejscu upamiętnienia poległych żołnierzy, zebranych mieszkańców i gości powitała Burmistrz Dobrodzienia Róża Koźlik i dokonała odsłonięcia tablicy. Wiązanki kwiatów złożyli: Burmistrz Dobrodzienia Róża Koźlik

Uroczysta Msza Święta w kościele parafialnym w intencji poległych i zaginionych dobrodziejian

Foto Mattheus Czellnik, 20.07.2018

Uroczystość odsłonięcia pamiątkowej tablicy na ruinie pomnika kłęczącego żołnierza z 1929 roku

Foto Paweł Mrozek, 20.07.2018

i Przewodniczący Rady Miejskiej Damian Karpinski, Wicemarszałek Województwa Opolskiego Roman Kolek, Starosta Powiatu Oleskiego Stanisław Belka, Przewodniczący Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce i Europie Bernard Gaida, Dyrektor Muzeum Regionalnego przy DOKiS Agnieszka Hurnik oraz Przewodniczący Rady Gminy Krzyżanowice i Przewodniczący TSKN w Tworkowie Bruno Chrzibek. Krótkie modlitwy odmówili ksiądz Kamil Ponikowski i pastor Ryszard Pieron. Następnie okolicznościowe przemówienia wygłosili przewodniczący Bernard Gaida, marszałek Roman Kolek i starosta Stanisław Belka. Uroczystość uświetnili przedstawiciele grupy rekonstrukcyjnej z Pyskowic, w pruskich mundurach z okresu I wojny światowej. W godz. 16:30–17:15 odbywała się konferen-

cja o tematyce historycznej. Prof. Ryszard Kaczmarek (Uniwersytet Śląski) omówił i zaprezentował układy sił wojskowych na frontach pierwszej wojny światowej. Paweł Mrozek (Międzygminne Towarzystwo Regionalne Dobrodzień–Zębówice) ukazał problemy, z jakimi zmagali się mieszkańcy ziemi dobrodzieńskiej w okresie wojny, zaprezentował archiwalne zdjęcia i przedstawił historię dobrodzieńskiego „Pomnika Żołnierza”, istniejącego w latach 1929–1945.

◆◆◆◆

Źródła: Goszyk E., *Przeżyć I wojnę światową*, Echo Dobrodzienia, nr 66/2007, s.10 • Guttentager Stadtblatt 1914–1918 • <http://des.genealogy.net/eingabe-verlustlisten/search> (2018) • <https://pl.wikipedia.org> • Loben-Guttentager Kreisblatt 1997, 1998 • Mrozek P., *Dobrodzień na pocztówce i fotografii 1884–1944*, Dobrodzień 2014 • Oberschlesien im Bild 1933 • Oberschlesische Volksstimme 1929 • Oberschlesischen Wanderer 1929 • Tablice pomnikowe przechowywane w Muzeum Regionalnym w Dobrodzieniu • Zapiski kronikarskie autora artykułu • Zbiory Międzygminnego Towarzystwa Regionalnego Dobrodzień–Zębówice

Forma upamiętnienia poległych mieszkańców z okazji obchodów 100. rocznicy zakończenia Wielkiej Wojny

Foto Paweł Mrozek, 22.07.2018

Artykuł opublikowano
w „Roczniku Powiatu Oleskiego” nr 12/2019